

Nr 225.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus; given Stockholms slott den 31 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av protokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Propositionens innehåll.

I propositionen föreslås att i sjukhuslagen införes bemyndigande för Konungen att vid sjukhus, där medicinsk undervisning bedrivs eller avses skola bedrivas, på framställning av den som driver sjukhuset meddela undantag från bestämmelserna i 14 § 1 mom. nämnda lag om tillsättning av lasarets-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044)
om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.**

Härigenom förordnas, att 14 § 1 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

14 §.

14 §.

1. Lasarett-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare utnämnas av Konungen. Då sådan — — — — — därtill tagas. Sedan förslag — — — — — erhålla förslagsrum.

Konungen må beträffande sjukhus, där medicinsk undervisning bedrivs eller avses skola bedrivas, på framställning av den som driver sjukhuset meddela undantag från bestämmelserna i detta moment.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946:129.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 31 mars 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, fråga om *ordningen för tillsättande av vissa läkartjänster vid undervisningssjukhus* samt anför.

I skrivelse den 19 oktober 1949 har Malmö stads sjukhusdirektion hemställt om medgivande, att befattningarna såsom överläkare å röntgen-diagnostiska avdelningen, ögonkliniken och öronkliniken vid Malmö allmänna sjukhus måtte få tillsättas i enlighet med gällande föreskrifter för tillsättning av professorer samt med yttranderätt för sjukhusdirektionen angående de å förslagsrum uppföras lämplighet såsom överläkare och klinikchef. Framställningen har tillstyrkts av medicinalstyrelsen samt av kanslern för rikets universitet efter hörande av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund.

Då det vid prövning av ifrågavarande framställning befanns att den icke kunde tillgodoses utan ändring av 14 § sjukhuslagen, upprättades inom inrikesdepartementet en den 16 februari 1950 dagteknad promemoria med förslag till sådan ändring. Sedan promemorian remissbehandlats, anhåller jag att få taga upp detta förslag till vidare prövning.

Gällande bestämmelser.

Enligt gällande reglemente för Malmö stads sjukhus (SFS 360/1945), § 12, skall å överläkare, med i reglementet angivna undantag, tillämpas vad i sjukhuslagen och sjukhusstadgan finnes föreskrivet om lasarettsläkare eller, där överläkaren är anställd vid sanatorium, om sanatorieläkare. I sjukhuslagen finnas bestämmelser om tillsättande av dessa läkartjänster i 14 § 1 mom. Detta lagrum lyder:

»Lasarets-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare utnämnas av Konungen. Då sådan läkartjänst skall tillsättas, åligger det medicinalstyrelsen att, i den mån enligt vederbörligen meddelade bestämmelser behöriga sökande anmält sig, å förslag uppföra de tre i avseende å skicklighet och

förtjänst främsta bland de sökande. Kan sökande inom det område, som tjänsten avser, åberopa framstående skicklighet, ådagalagd genom berömvärd tjänstgöring å sjukhus, grundlig utbildning eller väl vitsordat vetenskapligt forskningsarbete, skall särskild hänsyn därtill tagas. Sedan förslag upprättats, äger sjukvårdsberedningen efter direktionens hörande att avgiva förord till förmån för någon av de å förslaget uppförda eller annan sökande, vilken av någon av dem, som inom medicinalstyrelsen deltagit i behandlingen av ärendet, ansetts böra erhålla förslagsrum.»

För tillsättning av professorsbefattningar gälla bestämmelserna i universitetsstatuterna.

Departementspromemorian.

Efter en redogörelse för gällande regler, varvid även visats att övergångsbestämmelserna till sjukhuslagen icke medgåve att särbestämmelser meddelades för Malmö allmänna sjukhus, framhålles i promemorian, att det icke vore möjligt att utan ändring i sjukhuslagen tillmötesgå sjukhusdirektionens i Malmö framställning den 19 oktober 1949. I fråga om behovet av en sådan ändring anföres i fortsättningen.

Överläkarbefattningarna å allmänna sjukhusets i Malmö röntgendiagnostiska avdelning och ögonklinik äro f. n. vakanta. Även å sjukhusets öronklinik kommer överläkarbefattningen inom kort att bliva vakant på grund av innehavarens avgång med pension. Frågan om en utvidgning av den medicinska undervisningen vid allmänna sjukhuset i Malmö till att omfatta bl. a. oftalmiatrik, röntgendiagnostik och otorinolaryngologi är f. n. föremål för övervägande. Det synes därför angeläget att vid tillsättningen av nu ifrågavarande överläkarbefattningar tillämpas en sådan ordning, att hänsyn tages icke endast till de sökandes kvalifikationer såsom sjukhusläkare utan även till deras vetenskapliga skicklighet och undervisningsförmåga. I den mån den medicinska undervisningen vid Malmö allmänna sjukhus kan komma att omfatta jämväl andra ämnen eller medicinsk undervisning kommer till stånd även vid andra kommunala sjukhus i riket torde behovet av regler i nu ifrågavarande avseende ytterligare accentueras.

I fortsättningen framhålles, att det åsyftade resultatet enklast torde kunna uppnås genom att till 14 § sjukhuslagen foga en bestämmelse, som ger Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva undantag från de däri upptagna reglerna om tillsättning av lasarettsläkare. I fråga om bestämmelsens utformning diskuteras i promemorian två olika alternativ. Det första alternativet skulle innebära, att Kungl. Maj:t bemyndigas att vid sjukhus, där medicinsk undervisning bedrivs eller kommer att bedrivas, medgiva, att överläkarbefattning må tillsättas i enlighet med gällande föreskrifter för tillsättning av professor. Enligt det andra alternativet skulle bemyndigandet givas en mera allmän avfattning och alltså innebära att Kungl. Maj:t tillförsäkrades en vidsträckt befogenhet att för särskilda fall medgiva undantag från sjukhuslagens bestämmelser om tillsättning av lasarettsläkare.

Av dessa båda alternativ förordas i promemorian det senare. Gentemot det förstnämnda alternativet framhålls, att detta torde förutsätta, att riksdagsbeslut i det särskilda fallet redan föreligger om att undervisning skall bedrivas vid ett visst sjukhus, och att formuleringen sålunda ej medger tillämpning på sådana fall, då bestämda planer visserligen föreligga angående upplåtande av ett visst sjukhus för undervisningsändamål men något formellt beslut därom ännu ej fattats.

Remissyttrandena.

Över departementspromemorian ha efter remiss utlåtanden avgivits av medicinalstyrelsen, kanslern för rikets universitet efter hörande av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet samt Sveriges läkarförbund. Styrelsen för Svenska stadsförbundet har åberopat ett yttrande av förbundets sjukvårdsdelegation.

I samtliga yttranden tillstyrkes eller lämnas utan erinran förslaget att i sjukhuslagen införa en bestämmelse, som ger Konungen befogenhet att medgiva undantag från reglerna om tillsättning av lasarettsläkare. Beträffande bestämmelsens utformning äro meningarna däremot delade. *Svenska stadsförbundets styrelse*, *förbundets sjukvårdsdelegation* och *Svenska landstingsförbundets styrelse* biträda i denna del det i promemorian förordade alternativet, enligt vilket bemyndigandet givits en generell avfattning. Övriga remissinstanser tillstyrka att bestämmelsen avvattas enligt det andra i promemorian diskuterade alternativet.

Medicinalstyrelsen uttalar sålunda, att den ansåge det mindre lämpligt att för detta synnerligen begränsade ändamål genomföra en lagändring, som möjliggör ett ändrat tillsättningsförfarande vid samtliga sjukhus, varå sjukhuslagen ägde tillämpning. Ändringen borde i stället ske i huvudsaklig överensstämmelse med det alternativ enligt vilket bemyndigandet begränsats till sjukhus, där medicinsk undervisning »bedrives eller kommer att bedrivas». Om sistnämnda uttryck ändrades till förslagsvis »bedrives eller planlägges» eller liknande syntes detta alternativ godtagbart.

Medicinska fakulteten vid universitetet i Lund anför, att den saknade anledning att taga ställning till det föreslagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att frånga reglerna i 14 § sjukhuslagen i andra fall än då detta motiverades av undervisningens krav. Fakulteten föreslår att undantagsbestämmelsen givas följande lydelse.

Konungen må beträffande visst sjukhus på framställning av medicinska fakulteten eller lärarkollegierna samt av den som driver sjukhuset meddela undantag från bestämmelserna i detta moment, då medicinsk undervisning skall eller avses bedrivas vid sjukhusavdelningen i fråga.

Universitetskanslern förordar för sin del ehärför något avvikande avfattning av bestämmelsen.

Konungen må beträffande visst sjukhus på framställning av medicinsk fakultet eller vederbörligt lärarkollegium gemensamt med den, som driver sjukhuset, föreskriva att överläkarbefattning må tillsättas med tillämpning av i gällande statuter för universiteten i Uppsala och Lund givna föreskrifter rörande tillsättning av professur.

Sveriges läkarförbund framhåller, att det i promemorian förordade alternativet (i yttrandet betecknat alt. II) förutsatte ett efterföljande riksdagsbeslut, som godkände ett av Kungl. Maj:t i realiteten redan fattat principbeslut om inrättandet av ett undervisningssjukhus. Detta förfarande funne förbundet varken nödvändigt eller berättigat. Riksdagens fria prövningsrätt synes härigenom bliva beskuren. — Förbundet fortsätter.

Den vidsträckta befogenhet, som formuleringen av alternativ II tillerkänner Konungen, omfattar landets samtliga sjukhus. Då uppenbarligen endast ett synnerligen begränsat antal av dessa kan komma i fråga, synes den obegränsade dispensrätten sakna berättigande. Tillsättningsförfarandet av lasarettsläkare i enlighet med bestämmelserna i universitetsstatuterna torde medföra, att endast ett fåtal transportsökande eller obefordrade lasarettsläkare kunna förutses uppfylla de i berörda statuter fastställda fordringarna. Härav följer minskade befordringsmöjligheter för denna grupp av läkare och det blir därför ett oavvisligt krav, att betryggande garanti finnes för att dessa möjligheter icke obehörigt besküras. Med hänsyn härtill finner läkarförbundet det icke försvarligt, att undantag från gällande bestämmelser rörande tillsättandet av lasarettsläkare skall kunna meddelas enbart på framställning av ledningen för ett sjukhus.

Med hänvisning till dessa uttalanden föreslår läkarförbundet följande avfattning av ifrågavarande stadgande.

Konungen må vid sjukhus, där Konungen, med riksdagen, förordnat, att medicinsk undervisning skall bedrivas, medgiva, att överläkarbefattning må tillsättas i överensstämmelse med gällande föreskrifter i universitetsstatuterna.

Departementschefen.

Sjukhuslagens bestämmelser om tillsättning av lasarettsläkartjänster och därmed likställda läkartjänster medgiva icke att sökandes vetenskapliga skicklighet och undervisningsförmåga beaktas i samma grad som då det gäller att tillsätta en lärarbefattning vid medicinsk fakultet. Visserligen skall enligt den bestämmelse i 14 § 1 mom. sjukhuslagen, där föreskrifterna om tillsättning av bl. a. lasarettsläkartjänst återfinnas, särskild hänsyn tagas till skicklighet, ådagalagd genom väl vitsordat vetenskapligt forskningsarbete. Men detta ställes som befordringsgrund vid sidan av andra kvalifikationer som närmast kunna hänföras till sökandens kompetens som sjukhusläkare. Vederbörandes undervisningsförmåga finnes själfallet ej omnämnd såsom kvalifikation till tjänst som lasarettsläkare.

Detta förhållande har hittills icke medfört någon olägenhet, enär under-

visningsjukhusen antingen varit undantagna från sjukhuslagens regler eller innefattats i de övergångsbestämmelser till nämnda lag, som tillåta att undantag göras från densamma. Dessa bestämmelser äro emellertid icke tillämpliga på Malmö stads allmänna sjukhus, där på vissa avdelningar medicinsk undervisning bedrivs eller planeras i anslutning till undervisningen inom medicinska fakulteten vid universitetet i Lund. För att tillgodose det naturliga önskemålet att lasarettsläkartjänsterna på dessa avdelningar tillsättas med för medicinsk undervisning kvalificerade läkare synes det därför nödvändigt att i sjukhuslagen införa en bestämmelse, som medger undantag från de förut omförmälda reglerna om tillsättning av lasarettsläkartjänster. En sådan bestämmelse kan av nyss antydda skäl komma att erfordras även i fråga om andra sjukhus, där medicinsk undervisning anordnas.

På grund härav har i en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria förordats, att Kungl. Maj:t genom ett tillägg till 14 § 1 mom. sjukhuslagen skulle få befogenhet att under viss förutsättning medgiva undantag från bestämmelserna i detta moment. Jag tillstyrker detta förslag, som i princip lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. Beträffande bestämmelsens utformning synes emellertid promemoriaförslaget ha givits en alltför generell avfattning; huruvida särskild ordning för tillsättning av lasarettsläkartjänster kan påkallas av andra orsaker än den medicinska undervisningens krav torde få prövas vid en kommande revision av sjukhuslagen. I fråga om utformningen kan jag i stället ansluta mig till ett av bl. a. medicinalstyrelsen förordat alternativ, enligt vilket bemyndigandet för Kungl. Maj:t att meddela det avsedda undantaget begränsas till sjukhus, där medicinsk undervisning bedrivs eller planlägges. I likhet med departementspromemorian anser jag dock att som förutsättning för undantag skall gälla, att den som driver sjukhuset gör framställning därom. Däremot synes det icke vara nödvändigt att kräva särskild framställning från vederbörande universitetsmyndigheter; självfallet kommer medicinsk undervisning till stånd vid ett sjukhus endast efter samråd med dessa myndigheter. Ej heller torde det böra uppställas som villkor, att sådan undervisning redan bedrivs vid sjukhuset. Det synes tillfyllest att ett principbeslut härom meddelats. Detta kan lämpligen såsom föreslagits av medicinska fakulteten i Lund angivas med uttrycket att medicinsk undervisning »avses skola bedrivas».

Kungl. Maj:t synes icke i fråga om tillsättningen av lasarettsläkartjänst vid sjukhus, som avses med undantagsbestämmelsen, böra vara bunden vid en viss ordning såsom t. ex. den i universitetsstatuterna för professorstillsättning stadgade. Vilken procedur som skall gälla bör avgöras med hänsyn till förhållandena i varje aktuellt fall.

Det föreslagna tillägget till 14 § 1 mom. sjukhuslagen torde böra träda i kraft omedelbart.

Föredragande departementschefen hemställer härefter att ett i enlighet med det anförda inom inrikesdepartementet upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 14 § 1 mom. lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar **Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten**, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ralph Sterner.